ВІДГУК
офіційного опонента
на дисертацію Піменової Марії **Михайлівни на тему:**
«Фінансове забезпечення державних програм
ресурсозбереження в Україні»,
подану до захисту на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук зі спеціальності 08.00.08 - гроші, фінанси і кредит

Актуальність теми дослідження. В процесі виробництва людство постійно стикається з проблемою обмеженості ресурсів, що призводить до необхідності ресурсозбереження. Проблема ресурсозбереження є однією з актуальних проблем сьогодення у всіх країнах світу. Для України, яка за рівнем ресурсного потенціалу займає дев'яте місце у світі і одночасно має індекс природоємності вітчизняного ВВП, який перевищує середньосвітове значення у 10 разів, питання ресурсозбереження є особливо гострим. Вирішення актуальних питань ресурсозбереження потребує розробки та реалізації відповідних державних програм, фінансове забезпечення яких вимагає значних коштів.

Розробка дієвого фінансового механізму ресурсозбереження, стимулювання процесу інвестування в ресурсозберігаючі технології й запровадження природоохоронних, енергоефективних та енергозаощадних програм є актуальним питанням фінансової науки.

Зараз ресурсозбереження також стає однією з умов ефективного функціонування економіки регіону, у зв'язку з цим воно має стати пріоритетним напрямом регіональної економічної політики. На основі активної політики ресурсозбереження можуть бути досягнуті наступні ефекти: зниження ресурсоємності і собівартості продукції, підвищення якості продукції, зниження екологічного навантаження на навколишнє середовище, підвищення рентабельності виробництва, поліпшення умов та якості життя в регіоні.

Ефективність екологічної політики протягом найближчих років визначатиметься зовнішніми чинниками, зокрема політичною та економічною

ситуацією в державі. Саме тому результативність ресурсозберігаючих заходів у першу чергу залежатиме від реальних можливостей її фінансового забезпечення.

З огляду на це, особливого значення набувають питання розвитку позабюджетних джерел фінансування ресурсозбереження. Провідну роль у цьому процесі займають відповідні державні програми. Незважаючи на те, що існує безліч факторів, які стримують ресурсозбереження, впровадження державних програм ресурсозбереження є одним із пріоритетних напрямів державної політики. Зазначене свідчить про актуальність та своєчасність дисертаційної роботи здобувача.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їх достовірність. Наукові положення, висновки і рекомендації, викладені у дисертаційній роботі Піменової М.М., є достовірними та обґрунтованими. У роботі вирішується низка важливих теоретичних і практичних завдань щодо покращення фінансового забезпечення державних програм ресурсозбереження.

Робота базується на ретельному дослідженні законодавчої бази, статистичних та аналітичних матеріалах Міністерства фінансів України, Міністерства економічного розвитку і торгівлі, Державної казначейської служби України, Державної служби статистики України, Дніпропетровської обласної державної адміністрації. Автором проаналізовано аналітичні звіти Світового Банку, монографії, наукові статті вітчизняних та зарубіжних авторів, наукові публікації та доповіді. Проаналізовано дані щодо розвитку фінансового забезпечення програм ресурсозбереження за кордоном, досліджено позитивний досвід та підходи до його фінансового забезпечення. Висновки і рекомендації логічно випливають з отриманих в рамках дослідження результатів і є обґрунтованими з теоретичної та практичної точок зору.

Автором розглянуто широкий спектр можливостей фінансового забезпечення програм ресурсозбереження, які можуть бути застосовані в

Україні, включаючи логічне поєднання різних варіантів фінансового забезпечення державних програм ресурсозбереження, а саме: за допомогою грантів, кредитних ліній, екологічних фондів, комерційних позик, - що значно підвищить ефективність фінансового забезпечення та сприятиме ефективній реалізації ресурсозберігаючих програм; за рахунок податкового стимулювання активізації інноваційно-інвестиційної діяльності щодо модернізації підприємств, підтримки розвитку наукоємного виробництва, зокрема, співпраці науки та бізнесу, створення сучасних промислових і наукових парків. Доведено необхідність посилення відповідальності за порушення бюджетно-податкового законодавства.

Аналіз значної кількості першоджерел, нормативно-правових актів, статистичних фінансово-економічних даних та системний підхід до вирішення завдань дисертаційного роботи забезпечує достовірність одержаних автором результатів.

Наукова новизна результатів дослідження. Серед найбільш важливих результатів дисертаційної роботи можна відзначити обґрунтування необхідності запровадження комплексного підходу до формування й реалізації фінансово-бюджетної політики у сфері фінансового забезпечення державних програм ресурсозбереження та механізму стимулювання ресурсозбереження на основі використання інструментів податкового регулювання, державно-приватного партнерства, узгодження програмно-цільового методу планування видатків бюджету й пріоритетів соціально-економічного розвитку країни та її адміністративно-територіальних утворень з урахуванням інституційного середовища, що сприятиме підвищенню стійкості бюджетної системи країни у середньостроковому періоді (с. 129-143).

Заслуговує на увагу класифікація державних програм ресурсозбереження з виокремленням класифікаційних ознак (с.32-34).

Науковий і практичний інтерес представляє удосконалення фінансового механізму державного стимулювання ресурсозбереження, який полягає у

використанні сукупності інструментів і важелів бюджетної та податкової політики з урахуванням розвитку фінансової системи, що дасть можливість економити бюджетні кошти для реалізації програм ресурсозбереження (с. 118-126).

У роботі дістали подальшого розвитку положення щодо узагальнення та систематизації досвіду фінансового забезпечення реалізації програм ресурсозбереження в зарубіжних країнах. Використання цього досвіду дасть можливість підвищити ефективність використання інструментів фінансового регулювання ресурсозберігаючих програм та заходів в Україні (с.50-64;).

Важливим є визначення пріоритетних напрямів фінансового забезпечення ресурсозбереження в сучасних умовах, що сприятиме посиленню дієвості регулятивної функції держави та підвищенню ефективності бюджетних видатків розвитку (с. 141 -142).

У своїй роботі автор визначив підходи щодо планування видатків бюджету на реалізацію державних і регіональних програм ресурсозбереження, що надасть можливість підвищити рівень обґрунтованості та оперативності управлінських рішень органів державної влади та місцевого самоврядування у сфері фінансового регулювання ресурсозбереження (с.29-31; 51-53; 100-101).

Повнота відображення результатів дослідження в опублікованих працях і авторефераті. Результати дисертації відображено в 25 наукових працях, у тому числі у 8 статях в наукових фахових виданнях.

Вивчення матеріалів дослідження та автореферату здобувана свідчать про відповідність змісту автореферату основним положенням дисертаційної роботи. Автореферат є логічно структурованим та оформленим згідно із встановленими вимогами.

Практичне значення результатів дисертаційної роботи. Наукова цінність отриманих в дисертації результатів полягає в тому, що обґрунтовані висновки і запропоновані рекомендації щодо вдосконалення фінансового

забезпечення реалізації державних програм ресурсозбереження сприятимуть прийняттю виважених рішень, спрямованих на підтримку пріоритетних напрямів ощадливого використання ресурсів на державному, галузевому та регіональному рівнях.

Результати наукових досліджень були використані в підготовці проекту Комплексної регіональної програми (стратегії) екологічної безпеки та збереження клімату Дніпропетровської області на 2016-2025 рр. Рекомендації дисертанта стосовно необхідності модернізації підприємства та запровадження системи енергоменеджменту використало у роботі ТОВ «Гідросервіс-А». Результати щодо необхідності проведення енергоаудиту та фінансового забезпечення альтернативних джерел енергії, а також підходи щодо зменшення екологічного навантаження на навколишнє середовище та співпраці науки і бізнесу використовуються спеціалістами ПФ «УСПІХ».

Зауваження та дискусійні положення дисертаційної роботи. Відзначаючи теоретичну й практичну значимість дисертації Піменової М.М., необхідно зауважити, що робота, на мій погляд, не позбавлена окремих недоліків та містить деякі дискусійні положення:

1. У третьому розділі дисертаційної роботи достатньо ґрунтовно розкрито пріоритети бюджетної політики фінансового забезпечення державних програм ресурсозбереження в сучасних умовах, зокрема, визначено основні принципи, яким має відповідати фінансова політика у сфері ресурсозбереження (с. 118-121). Проте, доцільним було більш поглиблено охарактеризувати кожний принцип.

2. Дисертаційну роботу посилило б здійснення прогнозування фінансового забезпечення державних програм ресурсозбереження за допомогою використання економіко-математичного моделювання у підпункті 3.2 «Модернізація механізму стимулювання фінансового забезпечення реалізації державних програм ресурсозбереження» (143-158).

3.3 точки зору підвищення практичного значення проведеного дослідження варто було б, на мою думку, згрупувати зарубіжні країни за певними ознакам здійснюваної в цих країнах державної політики ресурсозбереження та визначити , що конкретно Україна може запозичити у тієї чи іншої групи щодо фінансового забезпечення національних програм ресурсозбереження (с. 50-65).

4. На с. 143 в дисертаційній роботі зазначено, що вагомим напрямом поліпшення фінансового забезпечення державних програм ресурсозбереження є реалізація проектів на засадах державно-приватного партнерства (Д1111). Дане твердження потребує аргументації.

Проте, зазначені зауваження мають здебільше дискусійний характер у контексті проведення автором подальших досліджень з цієї проблематики. Вони не знижують високого наукового рівня дисертаційної роботи та не впливають на загальну позитивну оцінку виконаного дослідження.

Загальна оцінка дисертації та її відповідність встановленим вимогам.

Дисертація Піменової М.М. є цілісною, завершеною, самостійно виконаною, кваліфікованою науковою працею, в якій, у результаті проведених досліджень, обґрунтовано науково-методологічні засади фінансового забезпечення державних програм ресурсозбереження в Україні, запропоновано удосконалення механізму фінансового забезпечення та варіанти розширення джерел фінансування. Зміст дисертації відповідає визначеній меті та поставленим завданням, які вирішені у процесі дослідження. Основні положення роботи, що виносяться на захист, містять елементи наукової новизни. Автореферат є ідентичним за змістом і відображає основні положення дисертації. Наукові положення, що виносяться на захист, повністю відображені у публікаціях здобувана, які відповідають встановленим вимогам.

За змістом дисертаційна робота, її науково-прикладні результати та висновки відповідають паспорту спеціальності 08.00.08 - гроші, фінанси і кредит.

На підставі викладеного можна зробити висновок, що дисертація на тему: «Фінансове забезпечення державних програм ресурсозбереження в Україні» відповідає вимогам пунктів 9, 11, 12 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567, а її автор, Піменова Марія Михайлівна, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит.

Офіційний опонент:
професор кафедри фінансів
Київського національного
торговельно-економічного університету
Міністерства освіти і науки України,
доктор економічних наук, професор **В. Б. Тропіна**

Підпис Тропіної засвідчую
Нач. відділу кадрів КНТЕУ